

Corporate Governance

ดร.ศิลปพร ศรีจันทเพชร

อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

sillapaporn@hotmail.com

การบัญชีสีเขียว : แนวโน้มที่โลกเรียกร้อง

“เห็นวารีไม่มีจดาชาติ อธิญาสเล่าก็ไร้รุกษา
บนอากาศขาดหมู่สุภณา พสุธาตาชด้วยคนไป”

กลอนที่ยกมานี้ คัดมาจากนิราศพระยามหามุนีภาพไปเมืองจีน เมื่อปี พ.ศ. 2324 ซึ่งนับเป็นเวลา 225 ปีล่วงมาแล้ว แต่บทกลอนนี้ยังคงความร่วมสมัยได้จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าวิกฤติการณ์ทางธรรมชาติเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤติการณ์ทางด้านจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์ในยุคสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นการบริโภคและมีค่านิยมแบบวัตถุนิยมที่เน้นความยิ่งใหญ่ยิ่งดี การพัฒนาเทคโนโลยีโดยไม่คำนึงถึงขีดจำกัดของความเจริญเติบโต รวมทั้งความเชื่อและค่านิยมเหล่านี้ล้วนสร้างแรงกดดันต่อระบบนิเวศน์อย่างรุนแรงและต่อตัวมนุษย์เอง

ปัจจุบันในสังคมไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง เช่น ภัยแล้ง น้ำเสีย วิกฤติการณ์ ไฟไหม้ อุทยานแห่งชาติ อากาศเสียจากโรงงานผลิตไฟฟ้า สารเคมีตกค้างในผลผลิต การลดลงของพื้นที่ป่าสงวน กรุงเทพฯ ในปัจจุบันเป็นเมืองที่มีแต่มลภาวะ ฯลฯ ทุกวันนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นข่าวรายวันไปแล้ว การรณรงค์เพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการโฆษณาชักชวนให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสื่อต่างๆ เป็นไปอย่างเข้มข้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความรุนแรงดังกล่าวลดลงแต่อย่างใด หลายท่านอาจคิดว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของพวกนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หาใช่ธุระของตนไม่ ผู้ที่มองโลกในแง่ดีก็ล้วนอยากให้โลกนี้เป็นสีเขียว แต่ก็ไม่ว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร

ทุกวันนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมกำลังย้อนกลับมาเป็นปัญหาธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบแข่งขัน บทความฉบับนี้จึงอยากกล่าวถึงแนวคิดของการบัญชีสีเขียวหรือการบัญชีเพื่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีกว่า ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี การบัญชีสีเขียวเป็นแนวโน้มที่ประเทศในซีกโลกตะวันตกให้ความสนใจ และแม้แต่นักการเงินและนักบัญชีก็สามารถนำวิชาชีพไปปรับใช้โลกสังคม ธรรมชาติ และแก้ไขปัญหาสังคมหรืออย่างน้อยก็ไม่ทำให้โลกน่าอยู่น้อยลงไปกว่าเดิม

การที่นักการเงินและนักบัญชีสามารถบริหารสิ่งแวดล้อมได้อย่างไรนั้น

อาจทำได้หลายทาง เช่น การวางแผนทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เช่น ในการจัดทำงบรายจ่ายลงทุน นักการเงินและนักบัญชีต้องคำนึงถึงต้นทุนในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งการวิเคราะห์ต้นทุนในเรื่องที่สำคัญ เช่น พลังงานของเสียและการปกป้องสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ นักบัญชียังสามารถช่วยผู้บริหารในการจัดทำและนำเสนอรายงานต่อสาธารณชนหรือบุคคลภายนอก ในเรื่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการไว้ในรายงานประจำปี ผู้ตรวจสอบภายในขององค์กรก็อาจมีส่วนร่วมในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยรวมการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมไว้ในโปรแกรมการตรวจสอบภายใน เป็นต้น

เพื่อจะให้เข้าใจง่ายขึ้น การบัญชีสีเขียวเป็นเรื่องของการตระหนักรู้ถึงการพยายามค้นหาโดยระบุรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากระบบบัญชีแบบเดิมออกมาให้ได้ และพยายามพัฒนาคิดค้นมาตรการในการวัดผลการดำเนินงานและการรายงานภายในรูปแบบใหม่ เพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร

ในต่างประเทศกว่าที่การบัญชีสีเขียวจะฝ่าฟันอุปสรรคจนได้รับการยอมรับ มีตำนานที่น่าสนใจไม่น้อย เริ่มต้นด้วยองค์กรสหประชาชาติหรือยูเอ็นออกข้อเสนอแนะสำหรับรายงานการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เช่น ในรายงานของคณะกรรมการบริษัท ควรมีข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบริษัทและปฏิบัติ ตลอดจนเงินทุนที่มีสาระสำคัญ

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ถือเป็นรายจ่าย หรือเป็นต้นทุนในงวดปัจจุบัน และนโยบายสิ่งแวดล้อมที่กิจการถือปฏิบัติ เมื่อออกข้อกำหนดออกมา แรงต้านก็เกิดขึ้นทันทีจากประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำเหล่านั้น ซึ่งรวมตัวกันด้านความคิดริเริ่มของยูเอ็น และไม่ต้องการให้เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวโดยการบังคับ คือ ใครอยากจะทำก็ปฏิบัติก็ได้ตามความสมัครใจ

สุดท้ายธุรกิจทนแรงกดดันจากสาธารณชนที่ต้องการพิทักษ์โลกสีเขียวไม่ไหว สำนักงานกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งสหรัฐอเมริกาได้ออกข้อกำหนดให้กิจการต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญในการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคตซึ่งรวมถึงหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เรามาลองดูในเมืองไทยกันบ้างเท่าที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันบริษัทต่างๆ หลายแห่งมีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีว่าบริษัทของตนมีการลงมือทำอะไรไปบ้างเพื่อให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้นบ้าง เช่น บริษัทร่วมและสนับสนุนโครงการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติในหลวง โรงงานมาลีสามพรานมีระบบการบำบัดน้ำเสียที่ทันสมัย ชั้นโยอีเล็คทริกกรุ๊ปมีระบบขจัดมลภาวะโดยใช้เตาเผากำจัดกลิ่นสี ห้างสรรพสินค้าโรบินสันมีโครงการแยกประเภทขยะ เพื่อให้เกิดขบวนการรีไซเคิล และลดปริมาณขยะบริษัทในเครือซิเมนต์ไทย เช่น บริษัทที่ดินอุตสาหกรรมเลือกขายที่ดินโดยเลือกเฉพาะผู้ประกอบการที่ไม่สร้างปัญหา

สิ่งแวดล้อม บริษัทผลิตภัณฑ์กระดาษไทย ดำเนินโครงการขยายกำลังการผลิต กระดาษพิมพ์เขียวโดยลงทุนในระบบ บำบัดน้ำเสียโดยเทคโนโลยีใหม่ล่าสุดที่ เน้นถึงความสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม

การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวมี ข้อสังเกต คือ การเปิดเผยทั้งหมดล้วน เป็นกิจกรรมที่บริษัทได้ทำไประหว่างปี และส่วนใหญ่มิได้ระบุจำนวนเงินที่ใช้ไป แต่อย่างไรก็ตาม บางบริษัทก็ได้กระทำเรื่องนี้อย่างจริงจังบางบริษัทมีความตั้งใจจริง ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแต่ก็ไม่ได้เปิดเผย ข้อมูลให้สาธารณชนได้ทราบคือทำไปอย่างไร ปิดทองหลังพระ อย่างไรก็ตาม หน่วยงาน ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีกิจกรรม อนุรักษ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและสังคมให้ มากยิ่งขึ้นไป เท่าที่ทราบในปัจจุบันมีการ ประกวดรายงานประจำปีของบริษัทต่างๆ ซึ่งน่าจะนำเรื่องการเปิดเผยหรือการ รายงานด้านสิ่งแวดล้อมมาเป็นเกณฑ์หนึ่ง ในการพิจารณาตัดสินว่าบริษัทสมควร ได้รับรางวัลหรือไม่ โดยอาจยึดหลักความ เชื่อถือได้ และความเข้าใจได้ง่ายของข้อมูล ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลได้ โดยข้อมูล จะต้องปรากฏในรายงานประจำปี และ ปฏิบัติได้ กล่าวคือ สิ่งที่น่าเสนอจะต้อง บรรลุได้ในปัจจุบัน เช่น มีข้อมูลทางการเงิน สนับสนุน และเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาและ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง ก็คือ กิจกรรมด้านพิทักษ์สิ่งแวดล้อมที่ใช้ สำหรับกิจการอุตสาหกรรมมักเน้นเรื่อง การใช้เทคโนโลยีผลิตที่สะอาด ระบบการ

กำจัดของเสียที่ดี การประหยัดพลังงาน การ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้มาตรฐาน ISO หากเป็นธุรกิจ การให้บริการ กิจกรรมจะเน้นเรื่อง การ อนุรักษ์โครงการปลูกต้นไม้ และการเข้าร่วม กิจกรรมอนุรักษ์กับองค์กรอื่น ประโยชน์ ที่ได้รับจากกิจกรรมดังกล่าวนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ของบริษัท ความตั้งใจจริงของบริษัท การ ติดตามผลโครงการที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว เช่น สำหรับโครงการปลูกต้นไม้ กิจกรรม ควรติดตามผลภายหลังการปลูกและการ เอาใจใส่ดูแลต้นไม้ที่ปลูกอย่างสม่ำเสมอ

การเลือกติดต่อธุรกิจเฉพาะคู่ค้าที่ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ในกรณีบริษัท ที่ดินอุตสาหกรรมที่เลือกขายที่ดินให้ เฉพาะผู้ประกอบการที่ไม่ทำลายสภาพ แวดล้อม นับเป็นนโยบายสิ่งแวดล้อมที่ สร้างสรรค์และเป็นการแก้ไขปัญหาได้ อย่างถึงรากเหง้าและตรงประเด็น การนำ แนวความคิดเรื่องการตรวจสอบด้านนิเวศน์ (Eco-Audit) มาใช้ในการตรวจสอบบริษัทเอง และคู่ค้าของบริษัท (Supplier Audits) ธุรกิจ ในประเทศไทยควรนำหลักการเหล่านี้ ไปใช้ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เช่น สำหรับ นโยบายการจัดซื้อ บริษัทอาจสั่งซื้อวัตถุดิบ จากคู่ค้าที่รักษามาตรฐานสิ่งแวดล้อม เท่านั้นบริษัทที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม จะได้รับการยอมรับจากคู่ค้า โดยเฉพาะ อย่างยิ่งบริษัทที่ดำเนินธุรกิจระหว่าง ประเทศ ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวโน้ม ปัจจุบันที่หลายๆ ประเทศก็ติดกันสินค้า จากผู้ผลิตที่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือก็ติดกัน สินค้าที่มีการจ้างแรงงานเด็ก

สิ่งหนึ่งที่ยากให้เกิดขึ้นในสังคม ไทย คือ ธุรกิจการเงินการธนาคารควรมี นโยบายการพิจารณาให้สินเชื่อ หรือนโยบายการลงทุนเฉพาะธุรกิจที่มีการจัด สิ่งแวดล้อมที่ดี และธุรกิจที่เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวมเท่านั้น สถาบันการเงินที่มี นโยบายที่ชัดเจนจะได้ประโยชน์ในการ ลดความเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่น ลดความ เสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) หรือลด ความเสี่ยงจากการลดมูลค่าของหลักทรัพย์ ที่บริษัทลงทุน (Position Risk) ลดความเสี่ยง การเสื่อมมูลค่าของหลักทรัพย์ (Security Risk) และสังคมก็ได้รับประโยชน์ทางอ้อม อีกด้วย

ปรัชญาธุรกิจสีเขียวเป็นแนวโน้ม ใหญ่ในสังคมโลกที่เน้นถึงการแสวงหา กำไรสูงสุด ผนวกกับความรับผิดชอบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อมและปัจจุบัน วงการธุรกิจไทยก็ได้ก่อตัวโดยการก่อตั้ง คณะกรรมการธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่วน นักการเงินและนักบัญชีน่าจะถือว่าการ แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมด้าน สิ่งแวดล้อมเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของ วิชาชีพ โดยการร่วมแก้ไขวิกฤติการณ์นี้ อย่างเคียงบ่าเคียงไหล่กับวิชาชีพอื่นๆ เพราะทุกคนต่างก็อยู่ในระบบนิเวศน์ เดียวกัน ดังคติพจน์ทางนิเวศน์ที่รู้จักกันดี กล่าวไว้ว่า “คิดให้กว้างไกล ทำในสิ่งที่ ใกล้เคียงตัว” และ “คิดให้ยาวนาน ลงมือทำ เดียวกัน”